

U tom obliku najviše potvrda ima za sintagme s objektom u akuzativu.

Ali *vršiti* + *objekt u akuzativu*, ispravno je upotrijebljeno jedino onda kad od pripadajućeg objekta ne možemo tvoriti supstituirajući glagol. Npr. *vršiti pravdu, prevršiti mjeru, vršiti dužnost*.

Smatram da je, isto tako, upotreba glagola *vršiti* opravdana i u nekim iznimnim slučajevima gdje se to ili ne može reći ljepše i bolje ili je riječ o frazeološkom izričaju, odnosno prenesenom značenju. Npr. *vršiti pritisak na nekoga, vršiti službu božju* (služiti misu).

U ostalim slučajevima kao *vršiti dostavu* → *dostavljati, vršiti prodaju* → *prodavati, vršiti utjecaj* → *utjecati, vršiti upise* → *upisivati*, bolje je upotrijebiti temeljni glagol za određenu radnju ili glagol *vršiti* zamijeniti prikladnijim. Umjesto tog glagola možemo rabiti: *obaviti, provesti, izvršiti, izvesti, učiniti, uraditi*, već prema značenju koje, želimo izreći.

Takvo mišljenje možemo naći i u Jezičnom savjetniku s gramatikom S. Pavešića i dr.

*vršiti*¹ (npr. žito) noviji je oblik načinjen nastavkom *-iti* od glagolske osnove *vrh-* (*vrh-iti* = *vršiti*).

*vršiti*² (činiti, obavljati) nije dobro upotrijebjavati s glagolskom imenicom uekog drugog glagola mjesto glagola od kojeg je ta imenica izvedena.

Bolje je *vršiti* upotrijebjavati u njegovu temeljnu, prvotnom značenju vezanom uz žitarice.

Dakle, *vršiti* se može pšenica, zob, ječam, ali nije dobro npr. »*vršiti* saslušavanje, *vršiti* pisanje, *vršiti* berbu kukuruza mjesto saslušavati, pisati, brati« i slično.

Dunja Pavličević

METEOROLOŠKA MAŠTOVITOST?

Meteorolozima uistinu nije lako: boriti se s vremenom i njegovom ćudljivošću jedna je teškoća, a tek mučiti muku kako to što jas-

nije, obavjesnije jezično izraziti — još je teže. Katkad oni to učine upravo lijepo. Kada kažu da za slijedeći dan vrijeme ostaje nepromijenjeno, osim što će ponegdje u večernjim satima biti i pršića, mislim da zadovoljno kimnemo glavom razumjevši prognozu za sutradan. Moramo priznati da je ipak dosta onih gotovo nerazumljivih predviđanja vremena: »očekujemo *pljusak kiše uz 2 stupnjeva* nižu temperaturu«. Ili još gore: »ujutro će biti temperatura niža od današnje uz *pljusak snijega*«. Vjeruje, stoga, da ne pretjerujem kad kažem da nas je susjeda sva izvan sebe došla pitati kakvo će sutra biti vrijeme kad se očekuje *pljusak snijega*, jer ona sprema djecu na put. Pretpostavivši da je ta sintagma nastala prema onoj, također ćudnoj — *pljusak kiše*, rekli smo joj da će sutra vjerojatno biti gustog snijega koji će naglo početi padati pa tako naglo i prestati. Naime, kada kažemo da sutra očekujemo *pljusak*, onda sigurno mislimo na kišu (gustu, koja naglo počinje i ne traje dugo), pa toj riječi nije potrebno »pojačanje« ili objašnjenje. »*Pljusak snijega*« ili »*pljusak kiše*« samo osiromašuju značenje tako jasnih pojmova kakvi su: *pljusak, kiša, snijeg* (koji može biti gust, slab, pršić).

I dok ovo pišem (7. I. o. g.), Radio-Zagreb »prognozira« da se sutra može očekivati i »*zrnati snijeg*«. Čovjek se pita nije li to meteorološka maštovitost, ali krivo »usmjeren«? Tko će vjerovati da oni ne znaju da se za *zrnati snijeg* već davno upotrebljavaju riječi — ako to nisu i njihovi termini — *solika* ili *slana* (ako nisu mislili na tuču, krupu ili grad)?

I još jedna rečenica, koju smo često mogli čuti: »... more malo do umjereno valovito, *bura će pojačati*«. Koga ili što će *bura pojačati*? Ovdje je krivo upotrijebljen prijelazni glagol mjesto povratnog glagola *pojačati se*; jer u ovoj rečenici nije riječ o odnosu subjekta i objekta (kao u rečenici: *Moramo pojačati obranu grada*), nego samo subjektu — *buri*, pa je zato tu potreban povratni glagol i rečenica treba da glasi: *bura će se pojačati*.

Da spomenemo još jednu — blago rečeno — neekonomičnost meteorološke prognoze.

Bez obzira na to predviđa li se vrijeme ujutro ili u 15 sati u Dnevnim novostima, uglavnom čujemo: *danās ujutro* je ... umjesto *jutros* je ...; ili *danās navečer* — umjesto *večeras* je ...

Radio-Zagreb ima mnogo emisija »u živo«, a meteorološka je prognoza jedna od takvih. Nadamo se zato da će naši meteorolozi već i zbog toga dobronamjerno primiti ove primjedbe.

Marija Popović

FILTER 160 I PRIJEDLOG IZ

Tvornica duhana u Zagrebu (TDZ) proizvodi i cigaretu *Filter 160*. Na stražnjoj strani estetski oblikovane kutije možemo pročitati sljedeći tekst: IZRAĐENA IZ BIRANIH DUHANA. Pušači takvu svoju cigaretu svakodnevno pretvaraju u dim i pepeo. Međutim, kutija na kojoj je ispisan tekst s pogrešnom uporabom prijedloga *iz* ostaje neoštećena. Mnogi će njihovi vlasnici misliti, ako je cigareta »izrađena iz biranih duhana«, zašto — primjerice — torba ne bi bila »izrađena iz kože«, kuća »iz kamena«, nož »iz čelika«, prsten »iz zlata«, tanjur »iz porculana«, čaša »iz stakla« i novac »iz papira«?! U ovakvim slučajevima, kad označujemo tvar (materiju) od koje je nešto izrađeno ili proizvedeno, morali bismo posegnuti za prijedlogom *od* (a ne *iz*). Prema tome, jezično bismo pravilno napisali/rekli ovako: CIGARETA IZRAĐENA OD BIRANIH DUHANA, torba izrađena *od* kože, kuća izrađena *od* kamena, nož izrađen *od* čelika, prsten izrađen *od* zlata, tanjur izrađen *od* porculana, čaša izrađena *od* stakla i novac izrađen *od* papira. Radni kolektiv TDZ odlučuje o količini i kakvoći cigareta, njegovi neposredni proizvođači vlasnici su sredstava za proizvodnju. Međutim, čim se njihov proizvod pojavljuje na tržištu s odgovarajućim tekstom, takav tekst postaje javni »pokretni« natpis. Stoga ga moraju napisati tako da odgovara jeziku najvećega broja potrošača.

Dakle, još jednom: (cigareta) IZRAĐENA OD BIRANIH DUHANA, a ne (cigareta) izrađena iz biranih duhana!

Ratimir Kalmeta

DVA, DVE I DVOJE

Poznato je da se u našem jeziku, osim osnovnih brojeva *dva* (za m. i s. rod) i *dve* (za ž. rod) upotrebljava i zbirni broj *dvoje* (kad je reč o osobama m. i ž. roda), ili: *oba*, *obe*, *oboje*.

Zatim: *tri* (čoveka, žene, deteta) i *troje* (npr. otac, majka i dete, bez obzira na pol* deteta), *četiri* i *četvoro*, *pet* i *petoro* itd.

Osnovni brojevi, dakle, kazuju broj osoba istog pola (ili broj bilo čega drugog, gde nema prirodnog roda, već samo gramatički), a zbirnim brojevima se služimo kad su polovi različiti.

Ali, u tome se i greši, što pokazuju sledeći primeri:

Nas *dvoje* (m. nas dva, ili: nas dvojica), reče Drago Diklić, za sebe i Đorđa Novkovića (tv-emisija, 16. 11. 1974).

Dvoje (m. dva, ili: dvojica) mladića, Oliver Mlakar (5. 3. 1976).

Važno je da se *mi dva* (m. nas dvoje) razumemo, veli kćer ocu (tv-serija Ima nade za nomade, 3. 4. 1976).

Biće to težak meč za *oboje* (m. za obojicu), Dragan Nikitović (26. 12. 1976), govoreći o Maksu Šmelingu.

On ima *dvoje* dece (m. dva deteta), dve devojčice, Vaga za tačno merenje (21. 4. 1977).

Utopilo se *dvoje* dece (m. utopila se dva deteta, ili: dva dečaka), oba iz Kavalaraca, dečaci su došli na kupanje (Politika, 21. 6. 1978, 23).

Susret *dvaju* (m. dvoga) supružnika (Politika, 31. 8. 1978, 17).

Nas *dvoje* (m. nas dva, ili: nas dvojica) se poznajemo, veli beogradski glumac Brancko Milenković Jakovu Grobarovu (tv-emisija, 26. 4. 1979).

Nas *dvoje* (m. nas dva, ili: nas dvojica), kaže Predrag Laković (učitelj) Zoranu Rad-

* Hrv. *spol* (Ur.)